

Een chineesche tûin te Batavia

Toen vroeger de schepen nog op de reede aankwamen en de pas aankomenden hunne entree in Indië deden, in de oude stad Batavia, al rijdende in een meestal niet schitterend vehikel door de straten, langs de vuile chineesche toko's en den magazijnen en bureaux van den handel, kreeg de nieuweling een alles behalve aangename indruk van Batavia. Nog ziet het er in de benedenstad niet beter uit, vooral voor hen, die van natuurschoon houden, is er weinig te genieten. En toch, tusschén al die stof, tusschen dit complex van leelijke gebouwen is nog wel wat te vinden. dat het oog aangenaam aandoet.

Een paar weken geleden bracht ik een bezoek aan Lie Tjoe Hong, den majoor der chineezzen te Batavia.

Hij had mij al meermalen verzocht zijn tuin te komen zien; toen ik er eindelijk tijd voor vond, speet het mij bepaald, dat ik niet eerder aan zijn vriendelijke uitnodiging gehoor gegeven had.

Daar hij in den laatsten tijd wat sukkelend was, en niet

veel uitging, besteedde hij meer tijd aan zijn tuin en aan zijne planten, die hem volgens zijn zeggen, vele aangename oogeblikken bezorgden.

De chineesche smaak komt in vele zaken niet met den onzen overeen, er is veel waf zij mooi vinden, dat wij met den besten wil niet kunnen bewonderen, het omgekeerde zal ook wel het geval zijn.

Toch heeft Lie Tjoe Hong wel zooveel van Europeesche tuinaanleg te Batavia gezien en naar zijn smaak gevonden, dat

- 275 —

hij eene gelukkige combinatie van onze mode met de chineesche wijze van plantencultuur heeft gemaakt.

Dat de chineezen uitstekende tuinlieden en landbouwers zijn is bekend genoeg, zij bezitten het geduld en de volharding, JJM voor genoemde bedrijven n_ijn. in hooge mate.

Zonder l_ - happen zoude het ook niet gaan in omgeving al> «1»- oude stad Batavia zulk een riant plekje re scheppen.

/_ddig mogelijk achter tamelijk hooge muren _en en door ijzeren hekken afgesloten, zoude niemand vermoeden wat daar te zien is.

Binnenkomende ontwaart men al dadelijk den Europeeschen invloed aan de goed onderhouden gazons en de net aangeleerde mozaik-vakjes. Het is dit laatste decoratief dat de chineezen die nog al op sprekende kleuren verzot zijn. gaarne zullen navolgen. Wij hebben het hier niet ver in het maken van ik-vakken gebracht, we missen er hier de planren voor.

al wat er hier van te zien is haalt niet bij hetgeen men er in Europa van maakr en wat de Duitschers zoo eigenaardig

-Teppioh (Tarrneri" noemen.

Dwergplanten ontbraken natuurlijk niet. in allerhande - -
ren en van velerlei vormen waren er te zien. Het grootste
aantal bestond uit de gewone tjemara. en ofschoon het aan de
verwongen platren niet heel duidelijk te zien was. zou ik
de planr L' ■ tisetifolia houden. Al deze planten
zijn te Batavia gekweekt en ze hebben allerlei curieuse vormen.
Men moet her werk bewonderen van de kweekers die

onuitputtelijk geduld in slagen, de normaal zoo krachtig
hoog opschietende boomen te vervormen in gedrochtelijke
dwergje:- van 4 a 5 voet gte, met vrij zware knoestige
stammen en vervelend regelmatige takken. Dwerg waringins.
tamarinden en nog - meer. vindr men er min of meer goed

2 -

Het is verwonderlijk met hoe weinig aarde zulk een
plant op Chineesche wijze gekweekt het doen kan. Er stond een
vrij oude tjemara op eenige stukken koraal die door klei aan

— 276 —

elkander verbonden waren, ook stond er behalve eenige klei-
nere planten nog een vrij groote waringien op ; de geheele
hoeveelheid koraal, de klei mede gerekend, nam niet veel meer
ruimte in dan 1 vierkante voet. Op deze kleine oppervlakte
stond dus een soort tuin in miniatuur en ofschoon dwergplan-
ten, zagen ze er toch gezond uit. Met trots verzekerde mij
de eigenaar, dat deze miniatuurtuin al twintig jaar in zijn
bezit was.

Dit alles is nog slechts kinderspel bij hetgeen ik nog zoude
zien van planten die in China gekweekt waren en met groote
kosten, daar het reeds vrij groote planten waren, naar Java ge-

voerd. Het eigenaardigste van deze collectie waren een paar Podocarpussen, deze planten waren met buitengemeen veel zorg gekweekt. Iedere plant precies zoo als de andere, zelfs geen blaadje mogt de eene meer hebben als haar overbuur. De planten hadden ieder vijf takken, geen gewone takken, zooals we die aan andere planten zien, dat zou te natuurlijk zijn, neen, iedere tak was eene ent, de litteekens van de enten waren nog duidelijk waar te nemen ; er is hier aan geen vergissing te denken. Onder uit den stam, beneden den grond, ontsproot een stammetje, in 't klein geheel gelijk aan de oude, hierop waren vier takjes geënt ; mijn cicerone maakte er mij opmerkzaam op, dat het de biang met een anak was. Wat men er van moge zeggen, waar is het, dat twee planten precies hetzelfde, op bovengenoemde" wijze gekweekt, planten al jaren lang in het bezit van Lie Tjoe Hong en nog altijd hetzelfde, een kunststuk zijn van chineesche cultuur.

Al deze planten stonden in prachtige groote blauw Japansch porceleinen potten, waarvan hij pas weer een dozijn uit Japan had laten komen, die hem ruim f 1000. — kosten.

Deze potten stonden op nette gemetselde vierkante pilaartjes langs den gazonrand, op ongeveer drie meter van elkaar geplaatst. In de ruimte tusschen de pilaartjes waren de straks reeds genoemde mozaik- vakjes aangelegd van Coleus, Alternanthera's, Iresine's, Oxalis en andere; zij werden onder zijn persoonlijk toezicht goed onderhouden.

— 277 —

Eenige krachtige exemplaren van de roode pinang (Cyrstochys Renda), nog eenige andere palmen, waaronder een paar fraaie Chaniaerops uit China geïmporteerd, een paar kleine doch gezonde Araucaria Cunninghumi stonden hier en daar in het gazon verspreid. Bloeiende planton waren er niet veel, eenige

fraaie exemplaren van de lieve laag bloeiende Pavetta Bandhuca Rxb. waren het beste wat er in dit genre te zien was.

Aan den ingang, voor het ijzeren hek, om het inkijken te beletten, stonden eenige dichtbebladerde boompjes van de djeroek Balie (*Citrus decumana* L. var), zwaar beladen met de groote flauw zoete vruchten, die meer in den smaak van inlanders en chineezen vallen, dan in den onzen.

Dat de eigenaar veel zorg aan zijnen tuin besteedt is aan alles te zien, hij brengt er een groot gedeelte van den dag door; als het niet voldoende regent wordt de geheele tuins morgens en 's avonds bespoten, het gazon, de vakjes en al de planten in potten zien er daardoor frisch uit.

W.